

fr. graščević

PREŠERNOVO

GLEDALIŠČE

V K R A N J U

TELEFON ŠTEVILKA 355

Gledališki list

SEZONA

1946 - 1947

1

FRAN S. FINŽGAR:

RAZVALINA ŽIVLJENJA

FRAN S. FINŽGAR FC

Cena din 3.—

IZ UPRAVNIŠTVA

Znižanje vstopnine. Upravni odbor se je kljub nepovoljnim finančnim prilikam odločil, da zniža vstopnino za 25%. Vodila ga je predvsem želja omogočiti obisk predstav tudi gmotno najšibkejšim slojem.

Abonentom. Lanskoletni abonma ozir. prednaročilo ostane neizpremenjeno. Prosimo, da želje glede spremembe sedeža javljate v pisarni (II. nadstr., stranska vrata) ali pa pri blagajni. Upravništvo bo tem željam po možnosti ustreglo in jih reševalo sporazumno z interesenti. Vsak redni obiskovalec našega gledališča bi moral imeti svoj sedež rezerviran.

Naše obiskovalce vljudno prosimo, naj ne hodijo v dvorano v površnikih, z dežniki i. dr., ampak naj vse to odlože v garderobi! Dvorana bo pozimi vedno kurjena. Stojišča so samo na balkonu! Kajenje v dvorani je najstrožje prepovedano! Naše obiskovalce prosimo, naj k predstavam prihajajo točno! Loputanje vrat po pričetku moti izvajanje in vznemirja pravočasno došle gledalce. Več obzirnosti!

57 / 1946 / 1947

D 190300829

GLEDALIŠKI LIST

PREŠERNOVEGA GLEDALIŠČA V KRANJU

1946—1947 ★ ŠTEV. 1

F. S. Finžgar:

Razvalina življenja

Premiera 6. oktobra 1946

V novo sezono!

Zavesa našega odra se dviga v novo sezono. Ne vemo, kakšna bo Vaša sodba, ko bodo neke poletne noči ugasnile odrske luči te sezone, vendar zremo v čas pred nami z zaupanjem, saj je v lanskem letu Prešernovo gledališče z resnim, trdim in pozitivnim delom nakazalo ne le upravičenost, ampak tudi nujnost svojega obstoja. In ta upravičenost, ta nujnost nam je poziv k nadaljnemu delu.

V novo sezono stopamo v sklopu Ljudske prosvete. To ime, ki nam bo vodilo v bodočem delu, nam je že bilo pred očmi pri sestavljanju letošnjega repertoarja: vsa njegova teža je v domači in slovanski kvalitetni literaturi, izber pa takšen, da bo našo igro zajel prav vsakdo, najsi pride v naš dom iz tovarne, s polja, iz pisarne, ne samo s srcem in čuvstvom, temveč tudi z razumom. Nadejamo se, da bo taka izbira iger največ pripomogla k temu, da nam bo postalo gledališče prav kmalu to, kar je bil antični teater Grkom, namreč ljudsko gledališče v najčistejšem in najširšem pomenu besede.

Delo lanskega leta je bilo usmerjeno v glavnem v izgradnjo in notranjo organizacijo gledališča, v zlitje treh oderskih tradicij v enotno umetniško občutje in ustvarjanje. Letos pa imamo namen poseči v širino. Obdržati hočemo in moramo dosedanjo umetniško raven predstav, pri tem pa število vprizoritev povečati. Iskati in vzgajati moramo nov kader igralcev in režiserjev. Ne samo za dom, ampak predvsem za tja, kjer je potreba največja: dati moramo režiserjem sindikalnih in podeželskih odrov najnujnejše osnove dramaturškega in oderskega dela. Z vsemi temi odri moramo izvesti tesno povezavo, tako, da bo postalo

Prešernovo gledališče v Kranju matiča vsega gledališkega dela v okraju.

To so naloge, pred katerimi stojimo. Svoje poslanstvo pa bo moglo Prešernovo gledališče izpolniti le, če ga bodo v njegovih prizadevanjih podprli prav vsi, tisti z odra in oni iz dvorane, ljudje iz tovarn, iz mesta in dežele, vsakdo po svojih možnostih, kajti zavedajte se vsi, da je naše delo mnogokrat zelo naporno in da je Vaše priznanje in razumevanje tako igralcem, kot režiserjem in upravi edino, kar za to delo dobe.

F. S. Finžgar

Avtor, katerega dramatsko delo uprizarja Prešernovo gledališče v Kranju kot svojo prvo predstavo v sezoni 1946/47, je eden redkih naših pisateljev, ki gledajo v svet z realnim optimizmom. Tak odnos do življenja je edino pravilen, taka modrost navaja čitatelja k treznosti, k delavnosti in mu daje moč, da veruje v srečnejši jutrnji dan.

Prav zato je prav, da Finžgar odpira vrata naše Talije — realni optimizem je tudi danes na mestu. Nobenih zlaganih iluzij pa tudi nobene cmeravosti in nobenega strahu pred bodočnostjo, ki bo svetla in lepa; ustvarjal pa jo bo tisti del naprednega človeštva, ki se mora danes še boriti z ostanki teme in nazadnjaštva.

F. S. Finžgar, rojak z Breznice, nam je v svojih delih prikazal in osvetlil gorenjski človeški lik. Spočetka še precej nagnjen k romantiki, je vedno bolj in bolj prehajal v realizem, naslanjajoč se pri tem na dobro tradicijo Jurčičeve, Stritarjeve, Tavčarjeve in Kersnikove kmečke povesti.

Vse Finžgarjevo delo je delo za ljudstvo. Pisal je vedno kot vzgojitelj, bičal pravdarstvo, zlagano domoljubje, brezsrčnost; učil, da krivica nikdar ne ostane nekaznovana. Skratka, kot za malokoga naših piscev, velja za Finžgarja, da je pisal iz ljudstva za ljudstvo, iz ljubezni in v skrbi za srečo svojega ljudstva.

Zavedajoč se, da je govorjena beseda z gledaliških desk, širokim množicam najdostopnejša in da seže človeku najgloblje v srce, je pričel naš Finžgar pisati igre in drame.

Njegova pot v tej literarni zvrsti je izrazito razvojna. Tudi v dramatskih delih raste Finžgar iz zasanjane in slikovite romantike v zdrav realizem današnjih dni.

Napisal je četvero iger ozir. dram, ki so zmagovito šle preko vseh naših odrov, mestnih in podeželskih, poklicnih in diletantskih.

Romantičnemu „Divjemu lovcu“ je nujno sledila optimistična „Naša kri“, tej pa realistični „Veriga“ in „Razvalina življenja“. Obe sta tragični, skoro mračni — kot so bile večkrat tragične razmere, v katerih so trpeli naši ljudje, obkroženi od izkoriščevalcev in zaslepljeni od svojih temnih strasti.

Finžgar velja za pisca naših najboljših ljudskih iger, ljudskih iger v najboljšem pomenu besede. Finžgarjev doprinos slovenski dramatikii velja za zelo tehtnega. Sloves dobrega ljudskega učitelja in vzgojitelja bo ostal Finžgarju v naši slovstveni zgodovini, posebej pa še v slovenski dramatikii, trajno.

„Razvalina življenja“, ki jo uprizarjamo, izprašuje našo vest. Posebno pa še onim niškim vaškim mogotcem, ki jih slepi požrešnost in lakomnost, brezsrčna lokavost in svetohlinstvo. Na odru se nam prikaže razkroj kmečke rodovine, ki je ne vodi vsečloveška ljubezen, pač pa samopašna sebičnost in samogoltnost.

Tudi v tej drami nam govori zrela pisateljeva modrost in daje odrskemu dogajanju podobo življenjske šole. Z jarko lučjo osvetli naše, žal že vkoreninjene, napake, biča slepo sosedsko sovražstvo in podčrtava večno in vsečloveško vrednost ljubezni in zvestobe.

„Razvalina življenja“ naj bo glasen memento, da se končno izkopljemo iz teh razvalin in pričnemo graditi novo, lepše življenje, kjer bo odločalo poštenje, dobrotla in resnična bratovska ljubezen.

C. Z.

Režiserski in dramatični tečaj

Izobraževalni svet v Kranju prireja te dni prepotrebna tečaja za vzgojo novih režiserskih in igralskih kadrov.

V režiserskem tečaju bodo dobili vsi oni, ki jim je zaupano vodstvo in delo pri sindikalnih igralskih družinah pa tudi podeželski odri, ono najnujnejše znanje, ki ga mora obvladati vsak igralski vodja: nekoliko pogleda v gledališko zgodovino, v režisersko delo samo ter osnovne pojme o maskiranju in šminkanju ter navodila glede inscenacije.

V igralskem tečaju pa se bo polagala predvsem pažnja na izgovarjavo in gladko, neprisiljeno vedenje na odru.

Oba tečaja bosta gotovo uspela, saj je bila potreba po njih že zelo pereča.

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE - KRANJ

V soboto, dne 5. oktobra 1946 ob 20. uri — Red A

V nedeljo, dne 6. oktobra 1946 ob 20. uri — Izven

V sredo, dne 9. oktobra 1946 ob 20. uri — Red B

OTVORITVENA PREDSTAVA

RAZVALINA ŽIVLJENJA

Spisal: F. S. Finžgar

LJUDSKA IGRA V TREH DEJANJIH

Režija: Peter Malec

OSEBE:

Urh Kante, žganjarnar, oče	Tone Eržen
Lenčka, njegova hči	Božena Igličeva
Tona, njegova rejenka	Vera Rutarjeva
Martin, kmet, sosed	Nace Reš
Ferjan, kmet, sosed	Franci Leskovšek
Sirk, kmet	Milan Vertovšek
Mica Slana, potovka	Rezka Mihelčičeva

Kraj: Na deželi

Začetek točno ob 20. uri

Konec po 22. uri

Cene vstopnicam: din 20.—, 15.—, 10.— in 5.—

Predprodaja vstopnic en dan pred predstavo in na dan predstave od 10. do 12. ure in od 18. do 20. ure v gledališču

O LJUDSKI IGRI

Včasih so jo imenovali narodno igro, pozneje kmečko igro. V bistvu je pa bila to vedno ljudska igra, zdaj dobra, zdaj slaba.

Radi bi postavili neko načelo, po katerem bi vse te igre mogli vrednotiti.

Vsekakor mora dobra ljudska igra predstavljati življenje ljudstva sredi katerega nastane. Pisana mora biti zato v klenem, preprostem jeziku, kakršnega ljudje neke pokrajine, neke dežele resnično govore.

Zgradba igre naj bo jasna, nekomPLICIRANA, vsem razumljiva.

Zgodba naj ima zdravo, nevsiljivo poučno tendenco. Snov naj ne bo prefantastična ali celo preromantična. Pa tudi ne pretirano naturalistična. Upoštevali moramo resnobnost, čistost in estetski čut širokih množic.

Ne smemo pozabljati, da hočeš nočeš, prisostvuje skoro vsem ljudskim igram mnogo mladine, ki naj jo oder s svojimi predstavami vzgaja, blaži in dviga. Ne pa da bi jo vznemirjal, dražil ali celo pohujševal.

Ni treba biti moralist, niti licemerec — toda v pogledu ljudske igre moramo biti strogi. Otrokom in ljudstvu moramo dajati vedno najboljše od najboljšega. Nobenih manjvrednih stvari ne smemo dopuščati, češ, za ljudstvo na kmetih je vse dobro.

Res je ravno nasprotno: visok moralen občutek, resnost do- jemanja in iskreno sprejemanje — to so vrline, ki jih mestna publika večkrat nima ali le v manjši meri. Preprost človek ne gre v gledališče blaziran ali pa iz snobizma; večkrat se veseli predstave po več tednov vnaprej in ko sedi pred dvignjenim zastorom, je pobožno zbran; beseda, nauk ali pesem mu lije naravnost v srce.

Take publike pa ne smemo razočarati s tem, da bi ji dajali plažo ali pa nerazumljivo frazarjenje.

Tudi scena v ljudski igri bodi preprosta. Nobenih zlaganih gradov; le toliko rekvizitov, da rahlo nakažejo ambijent. — Tudi akrobacije z lučjo in reflektorji večkrat le vznemirjajo in motijo zbranost, posebno če niso diletantski iluminatorji prav spretni.

Prav je, če vpletemo v ljudsko igro tudi pesem in glasbo. Toda vse naj bo pristno, domače. Nobenih tujih arij in šlagerjev! Slog in domača pristnost tega ne preneseta.

Bodočnost ljudske igre je velika, njena vloga pri vzgoji ljudstva bo vedno važnejša in vedno bolj upoštevana. Upati smemo, da nam bodo prihodnja leta prinesla globoka in tehtna dela, ki jim je vtisnila pečat osvobodilna borba.

Veselim se novih dobrih ljudskih iger. Naši diletantski odri bodo radi segali po njih — saj sami čutijo, kako nečasovno in tudi narodnostno neprimerno je uprizarjanje raznih tujih burk in iger. — Do takrat pa moramo toliko več ljubezni posvetiti onim redkim domačim ljudskim igram, ki jih že imamo. Eno teh, Finžgarjevo „Razvalino življenja“, uprizarjamo nocoj.

č. Z.

Kulturno-prosvetni festival okraja Kranj od 8. do 15. septembra 1946

V okviru te velikopotezne prireditve, ki naj bi pokazala prerez in rezultata kulturno-prosvetnih društev in krožkov, so bile na sporedu tudi gledališke prireditve skoro vseh aktivnih igralskih družin v okraju.

Bila je posrečena zamisel, da so gledališke skupine nastopale s svojimi najboljšimi vprizoritvami izven svojega kraja ter s tem dale prireditvam poseben mik, ki ga gostujoči vedno dosežejo.

Tako so, n. pr., uprizorili igralci iz Smlednika Trentarjevega „Zlatoroga“ v Senčurju; igralci iz Kokrice Finžgarjevega „Divjega lovca“ v Olševku; trg. nameščenci iz Kranja so uprizorili Seliškarjev „Kamnolom“ na Primskovem; igralska družina z Velesovega je uprizorila Ganglovega „Sina“ na Primskovem; Prešernovo gledališče iz Kranja je uprizorilo Šurekovo „Pesem s ceste“ v Velesovem in v Voklem; pionirji iz Cerkelj so uprizorili Bidovčeve „Bajko o slavcu“ v Kranju; igralci iz Dupelj so uprizorili Ganglovega „Sina“ v Kovorju; tržiški igralci so gostovali v Kranju s Kranjčevim „Direktorjem Čampo“, v Stražišču pa z opereto „Žensko vojno“; igralci iz Podbrezj so uprizorili Borove „Raztrgance“ v Trziču.

Tako je bila dosežena izmenjava, ki je povezala gledališko delo v okraju. Prireditve pa so obenem bile nekake preizkušnje, katera igralska družina je najboljša, katere igralce je treba podpreti pri nadaljnjem razvoju, skratka, festival nam je v grobih obrisih podal precej jasen pregled čez material in znanje naših diletantskih odrov v okraju.

Ocenjevalne komisije, ki jih je na prireditve poslal okrajni ljudski odbor, so mogle ugotoviti predvsem sledeča dejstva:

- 1) zelo mnogo dobre volje in ljubezni do gledališkega dela,
- 2) tehnične težave, s katerimi se mora boriti večina odrov,
- 3) neenotno izgovarjavo, ki ji je vzrok premalo jezikovne kulture režiserjev ali pa samovoljnost igralcev,

4) dosleden trud prikazati sceno iluzionistično, četudi naša sredstva komaj stilizirane scene dopuščajo,

5) v mnogih primerih neprimerna izbira repertoarja, čemur bo prej vzrok pomanjkanje del, kot režiserska nerazgledanost,

6) grešilo se je pri slogovni ubranosti: v ljudski igri naj ne bo preveč reflektorskih efektov; prav tako ne gre v sklad z dejanjem, ki se dogaja pred več sto leti, petje sodobnih popevk. Tudi na kostime in obuvala je treba zelo paziti, da ne motijo gledalcev, ki naj dejanju na odru verujejo, ne pa da bi se posmihali,

7) skoro pri vseh družinah bi se našlo nadpovprečno nadarjene ljudi, te bi radi izobrazili; za te prireja v prihodnjih dneh Izobraževalni svet v Kranju dramatični tečaj.

8) zaključna ocena pa je vsekakor ugodna za skoro vse odre. Toliko skrbnega dela in požrvovalne ljubezni, ki so jo vložili delavni ljudje, da bi podali na odru kos življenja, ne more biti zaman. — Ocenjevatelj predstav, ki jih dajejo diletantski podeželski odri, ne sme uporabljati ista merila kot služijo kritikku, ki ocenjuje delo in uspehe poklicnega gledališča. — Ocenjevatelju teh skromnih podeželskih in delavskih predstav mora vedno bdeti pred očmi dejstvo, da nastopajo na odru gledališki amaterji, ki so ves dan v drugem poklicu, čestokrat pri trdem in težkem delu, da so to nešolani ljudje in da jih mnogokrat ne žene težnja uveljaviti svojo osebo pač pa uveljaviti čast in uspeh svojega društva, stanu, vasi, kolektiva. — In da ti preprosti, delovni ljudje žrtvujejo noči, da po tednih napornih vaj, morejo stopiti na oder in razveseliti svoje občinstvo. — Zato mora kritik diletantskih gledališč prihajati k njihovim uprizoritvam s spoštovanjem, ljubeznijo in dobrohotnostjo. Pomaga in svetuje naj — ne pa sodi!

Č. Z.

Naš repertoar

Po delu sodiš delavca — po repertoarju pa oceniš lahko nivo vsakega gledališča, tudi diletantskega.

Režiserski sosvet Prešernovega gledališča je pri sestavi repertoarja za bodočo sezono vodilo predvsem načelo kvalitete, ki je bilo odločilno že pri sestavi repertoarja pretekle sezone. Ako pa v naslednjem navajamo razna dela, potem se moramo zavedati, da je načrt narediti — eno, izvesti ga pa — drugo. Če so danes poklicna gledališča v zadregi pri sestavljanju repertoarja, toliko bolj velja to za naše gledališče s pomanjkljivim ansamblom, z neznatno knjižnico in slabo tehnično opremo. Našteta dela naj veljajo le kot ogrodje, na katero se bo vodstvo v bodoči sezoni opiralo.

Poleg dela doma, predvideva režiserski sosvet v svojem načrtu tudi gostovanja po vseh večjih odrih, predvsem našega okraja. Ponesti je treba lepo misel in čistost naše besede med ljudstvo! Poudarek bodočega repertoarja leži na domači, jugoslovanski in ostali slovanski dramatski literaturi, ki je našemu človeku najbližja.

Iz domače njive: Sezono otvarjamo z dramo Fr. S. Finžgarja: „**Razvalina življenja**“, ki je šla preko vseh slovenskih odrov, v Kranju pa že dolgo ni bila igrana. Vodnik slovenske dramske besede Iv. Cankar, naj bi bil zastopan s farso „**Pohujšanje v dolini Šentflorjanski**“ in „**Hlapcem Jernejem**“, katerega uprizoritev je določena za 1. maj. Domačo komedijo naj bi zastopal Cvetko Golar z „**Vdovo Rošlinko**“, puntarsko misel pa dr. Bratko Kreft s svojim delom iz časa kmečkih uporov „**Velika puntarija**“; poleg teh je na programu še Antona Leskovca socialna drama „**Dva bregova**“.

Srbo-hrvaška dela: Prevedli smo dramo „**Na straži**“, delo hrvatskega pisatelja Viktorja Cara Emīna. Delo je ravno sedaj, ko je borba za našo istrsko-primorsko zemljo na višku, prav posebno aktualno. Uprizorjeno bo predvidoma pričetkom novembra v režiji Petra Malca. Dramatik M. Begovič bo zastopan z dramo „**Grešnica**“. Poleg teh dveh pride morda v poštev tudi kako Nušičevo delo.

Rusko klasiko naj bi zastopal Lev. N. Tolstoj s svojim prelepim delom „**Vstajenje**“, novejšo rusko literaturo pa Leonid Leonov z delom „**Pod praškimi kostanji**“ in Vodopjanov s komedijo „**Družinska sreča**“.

Iz češke literature je predvidena Langerjeva „**Periferija**“.

Iz **neslovanske** literature so predvidena dela „**Lepa pustolovščina**“ iz francoščine — iz angleščine Bernard Shawova komedija „**Pygmalion**“ in Maughamova drama „**Sveti plamen**“.

l **Klasika.** Vprizarjanje klasičnih del je za diletantske odre brez dvoma več ali manj tvegana zadeva, toda treba je poskusiti tudi s tem. V režiji Petra Malca bomo postavili na oder Fr. Schillerjevo „**Kovarstvo in ljubezen**“.

Pretekla sezona je pokazala, da je uprizarjanje mladinskih del najbolj hvaležno in hvalevredno, saj je dosegla uprizoritev „**Sneguljčice**“ in „**Princeske**“ največ predstav. Verjetno bomo eno teh del ponovili. Kulturni festival nas je opozoril na domačo pisateljico Bidovčevo z njeno ljubko „**Bajko o slavčku**“, ki jo bomo po možnosti uprizorili v domači zasedbi. Poleg teh pa pride v poštev tudi krasno delo mladinske pisateljice Ruže Petelinove „**Jagode z otoka Raja-Maj**“.

Tudi na uprizoritve glasbenih del smo mislili v bodoči sezoni. Tehnične težave, ki se nam tu stavijo nasproti, so še zelo velike, vendar je upanje, da se bodo dale premostiti in ne bo zaradi njih trpela kvaliteta. V tem slučaju bi uprizorili Nedbalovo češko opereto „**Poljska kri**“ in Försterjevo opero „**Gorenjski slavček**“. — V pretekli sezoni ni bilo mogoče izvesti gostovanja ljublj. opere, upajmo, da se to uresniči v letošnji in da bodo s tem naši obiskovalci oškodovani.

To je vse — in ni malo. Izbira je vsekakor velika, treba bo kaj izpopolniti in morda nadomestiti z deli iz najnovejše literature, če se bo pojavila na knjižnem trgu.

Volja, ki preveva igralce in režiserje je trdna, izvesti repertoar čim popolneje, tako številčno kakor tudi kvalitativno. Spoštovane obiskovalce Prešernovega gledališča pa prosimo, da nas s svojim obiskom podpro, da bomo mogli premostiti vse težave, ki se bodo brez dvoma med sezono pojavile.